

REDE VAN DEN VOORZITTER DER
NEDERLANDSCHE BOSCHBOUWVEREENIGING
Prof. Ir. J. H. JAGER GERLINGS,

UITGESPROKEN OP DE ALGEMEENE VERGADERING,
GEHOUDEN OP 1 JUNI 1934 TE APELDOORN.

De crisis drukt nog steeds zwaar op den boschbouw. De prijzen, die voor het hout kunnen worden gemaakt zijn niet alleen nog zeer laag, maar hebben in sommig opzicht nog steeds de tendens van verdere daling.

Eendeels is dit een gevolg, vooral wat het geriefhout betreft, van de afnemende koopkracht van de verbruikers en van het feit, dat overal minder werken worden uitgevoerd, dus van een geringere vraag naar hout. Anderzijds echter drukt de invoer van hout uit het buitenland tegen abnormaal lage prijzen den prijs van ons inlandsch hout.

Het gevolg van een en ander is, dat de boschbouw in de verste verte niet rendeert, dat de boscheigenaren zoo min mogelijk hout verkoopen en de dunningen zoo eenigszins mogelijk uitstellen.

Door de crisis worden ook de cultuur-werkzaamheden sterk ingekrompen en wordt er veel minder geld in de bosschen verwerkt. Dit geldt niet alleen voor de particuliere bosschen, maar ook voor de Staatsbosschen en voor die van gemeenten, welke hare woeste gronden met Staatshulp beboschen, doordat de Staat veel minder geld voor den boschbouw beschikbaar kan stellen dan voorheen.

Een en ander heeft tot gevolg, dat de werkgelegenheid in de bosschen op een bedenkelijke wijze afneemt, waardoor het aandeel werklozen op het platteland toeneemt, maar ook nevenbedrijven als die van voerlui, het kweekerijbedrijf en zooveel andere den nadeeligen invloed daarvan ondervinden.

Vooraf doordat zooveel buitenlandsch hout tegen spotprijs in ons land wordt ingevoerd lijden ook de inlandsche hout-handel en -zagerij ernstig door den ongunst der tijden.

Ik kan dan ook helaas niet anders zeggen, dan dat het er in den boschbouw op het oogenblik hoogst treurig uitziet!

Hoe is in dezen toestand verbetering te brengen?

Pogingen aangewend door de in 1931 op initiatief van de afdeling „Inlandsch hout” van den Nederlandschen Houtbond in het leven geroepen Commissie inzake het Gebruik en de Verwerking van inlandsch hout in Nederland, waarin ook onze Vereeniging is vertegenwoordigd, om in-

voerrecht op of contingentering van bepaalde houtsorteerin-
gen te verkrijgen, hebben tot nu toe gefaald.

Haar pogingen om het gebruik van inlandsch hout te bevorderen voor werken, waar buitenlandsch hout, hetzij tropisch of hout van dezelfde soort ons inlandsche bezig was te verdringen, hebben tot nu toe gelukkig meer succes gehad.

In veel gevallen heeft zij bereikt, dat door de Regeering, door Provinciale of Gemeente besturen, door polders en andere lichamen voor werken, waarbij zulks niet op technische of te groote financieele bezwaren afstuitte, ons eigen hout wordt gebruikt.

Vooraf ten aanzien van den Rijkswaterstaat mag genoemde commissie met voldoening op haar werk terug zien. In verschillende bestekken wordt thans het gebruik van inlandsch eiken- en grenenhout voorgeschreven, waarbij de Staat zich vaak geldelijke offers getroost.

Nu doet zich hierbij echter soms het bezwaar gevoelen, dat ten aanzien van het eikenhout moeilijkheden worden ondervonden door aannemers van waterstaatswerken, waarbij het gebruik van inlandsch hout is voorgeschreven, om het daarvoor benoodigde hout bijeen te krijgen. Zij stuiten daarbij vaak op den onwil van eigenaren van boomen om deze voor den prijs, die de aannemers daarvoor kunnen besteden, te verkoopen. Deze prijzen zijn, in vergelijking met de na-oorlogsche prijzen stellig niet te hoog; ze liggen omstreeks f 10 à f 14 per m³ op stam voor niet al te zware eikeboomen.

Bij den Rijkswaterstaat maakt dit een vreemden indruk en vraagt men zich wel eens af, waarvoor eigenlijk actie voor het gebruik van inlandsch hout wordt gevoerd, als de in ons land verkrijgbare voorraad zóó gering is en de eigenaren daarvan zóó weinig bereid zijn te verkoopen, dat het moeite kost een bestek van eenigen omvang uitgevoerd te krijgen.

Dit is jammer want daardoor wordt het ongetwijfeld nuttige werk van de zooeven bedoelde Commissie ongedaan gemaakt.

Men moet niet vergeten, dat het hier niet alleen gaat om de bevordering van het gebruik van inlandsch hout *thans*, tijdens de crisis, maar ook voor de toekomst. De thans ten gunste van ons eigen hout gevoerde campagne zal ongetwijfeld nawerken en ook vruchten dragen als wij weer meer normale tijden beleven omdat men thans op menig gebied gelegenheid heeft ondervinding op te doen ten aanzien van de bruikbaarheid van ons hout.

Eigenaren van bosschen en boomen kunnen de actie van bedoelde Commissie niet beter steunen dan door wat wiliger te zijn bij den verkoop en door genoeg te nemen

met prijzen, die wel is waar niet hoog, maar voor de huidige tijdsomstandigheden toch alleszins bevredigend mogen worden genoemd. Dat de houtprijzen zich weer zullen herstellen tot het vroegere niveau, zal volgens mijn vaste overtuiging wel tot de vrome wenschen behooren!

Ten aanzien van het mijnhout is de toestand weinig beter.

De mijnhoutprijs, die voor het seizoen 1931—'32 f 14 per m³ franco mijn bedroeg, daalde voor het seizoen 1932—'33 tot f 12.75 voor 1933—'34 tot f 11.— en bedraagt voor het seizoen 1934—'35 slechts f 10.50.

Als gevolg van de uiterst moeilijke omstandigheden, waaronder onze steenkolenmijnen werken wordt op het mijnhoutverbruik zooveel mogelijk bezuinigd. Vooral de Staatsmijnen gebruikten vroeger betrekkelijk zwaar mijnhout; thans ligt de bovenste grens bij 17 à 18 cm dikte, terwijl de benedengrens, die tot voor enkele jaren 6 cm bedroeg, thans tot 5 cm is teruggebracht. Gangen waarvoor zwaar mijnhout noodig is, worden zoo min mogelijk geëxploiteerd; voor alle gangen gebruikt men tegenwoordig hout, dat een paar cm dunner is, dan vroeger daarvoor werd gebruikt en in verband met de lage ijzerprijzen gebruikt men meer en meer later weer wegneembare ijzeren stutten.

Zoodoende heeft men slechts een zeer geringe behoefte aan zwaar mijnhout, een behoefte, die bovendien veelal door voorraden wordt gedekt.

De mijnhouthandelaren weten thans bij de exploitatie van mijnhoutbosschen met het hout van 18 cm en zwaarder geen weg en kossen bij voorkeur jonge bosschen met veel dun en slechts weinig onverkoopbaar hout.

Oefent een en ander reeds een ongunstigen invloed uit op den handel, deze wordt in zeer ernstige mate verergerd door een te groot aanbod.

De hoeveelheid mijnhout, die door de gezamenlijke mijnen in Limburg wordt verbruikt daalt in verband met den geringeren kolenafzet. Maar bovendien zijn de mijn-directie's uiterst traag in het afsluiten van leveringscontracten.

Terwijl de Staatsmijnen voor het seizoen 1933—'34 contracteerden voor 85000 m³ inlandsch hout, een hoeveelheid, kleiner dan vorige jaren, hebben zij tot nu toe voor het seizoen 1934—'35 slechts voor 50000 m³ afgesloten. Van de partijen inlandsch mijnhout, die de handelaren aan de mijnen aanbieden wordt telkens slechts een gedeelte geaccepteerd. Zoodoende blijven de mijnhouthandelaren met voorraden zitten, die den handel van het daarop volgend jaar drukken.

Het zou ten eenenmale verkeerd zijn, uit het ruime aanbod in den mijnhouthandel tegen den thans ongekend lagen prijs van f 10.50 per m³ de gevolgtrekking te maken, dat die prijs voldoende is.

Door steeds dalend verbruik vormen zich voorraden, die in een volgend seizoen eenvoudig weg moeten. Bovendien zijn er steeds boscheigenaren, die hun bosch moeten verkoopen om op die wijze, al is de prijs ook nog zoo laag, geld te maken.

Blijkens haar in de December-aflevering 1933 van het Tijdschrift van de Nederl. Heide Mij, gepubliceerden brief d.d. 7 November van dat jaar heeft de reeds genoemde Commissie „Inlandsch Hout” de Regeering op een en ander gewezen en met klem aangedrongen, op het treffen van een regeling met de Staats- en particuliere mijnen waarbij deze in het seizoen 1934—'35 ten minste 100.000 m³ inlandsch mijnhout zouden afnemen, tegen een prijs van f 12.— per m³ franco mijnstation en bij een eventueel daarboven te betrekken hoeveelheid f 11.50 per m³ tot een maximum van 25000 m³, terwijl het verschil tusschen deze prijzen en die, welke door de Directie's waren vastgesteld, ten laste van de schatkist zou worden gebracht.

Indien dit voorstel door de Regeering was overgenomen zou daarvan ongetwijfeld een groote invloed ten goede voor den boschbouw zijn uitgegaan omdat het toch bekend is, dat de prijzen van het grovedennenhout in hooge mate worden beïnvloed door die van het mijnhout.

Helaas heeft bedoelde Commissie van den Minister van *Economische Zaken* bericht ontvangen, dat de Regeering uithoofde van de daaraan verbonden financiële lasten geen gevolg kon geven aan de gedane voorstellen.

De strijd tegen het gebruik van buitenlandsch hout inplaats van hout, dat in ons land is gegroeid, ging vooral tegen het tropische hout, dat het inlandsche op veel plaatsen heeft verdrongen, maar ook tegen het gelijksoortige hout als het onze uit het buitenland. Wat dit laatste betreft, geldt dit bezwaar, zooals U reeds bekend is, vooral tegen het volkomen verdringen van ons inheemsch beuken- maar ook eikenhout door de Spoorwegen.

Het betreft hier de bekende kwestie „Spoorhout” en het zal U uit ons tijdschrift en ook uit de dagbladen bekend zijn, dat de Minister van Waterstaat na een levendige zitting van de 2de Kamer er zich mee heeft vereenigd, dat een Commissie uit die Kamer een volledig onderzoek naar de kwestie „Spoorhout” zal instellen. Het rapport van deze Commissie is nog niet verschenen.

Moge de uitkomst van dit onderzoek er toe leiden, dat de Spoorwegen in de toekomst weer even als vroeger een afzetgebied voor ons eiken- en vooral voor ons beukenhout zullen vormen, een afzetgebied, dat wij voor ons hardhout volstrekt niet kunnen ontberen.

Intusschen doet zich de vraag voor, of ons inlandsch hout,

wat technische eigenschappen betreft, in het algemeen niet in bruikbaarheid bij het daarvoor steeds meer geruikt wordende tropische hout achter staat. Voorts rijst de vraag, hoe het staat met de bruikbaarheid van ons inlandsch hout ten aanzien van soortgelijk hout uit het buitenland. In het bijzonder geldt deze vraag ten opzichte van ons inlandsch beukenhout in verband met het vaak daarin voorkomen van een z.g. roode kern, voor dwarsliggers en wisselhout, in vergelijking met het sedert jaren door de spoorwegen gebruikt wordende buitenlandsche beukenhout.

Ik heb U bij mijn openingswoord op de najaarsvergadering reeds meegedeeld, dat ter oplossing van een deel dezer vragen door de Regeering een speciale Commissie in het leven is geroepen, n.l. de „Commissie van onderzoek naar de gebruikswaarde van inlandsch eiken- en grenenhout tegenover tropisch hardhout“.

Naar ik verneem, heeft deze Commissie sedert dien, opdracht gekregen om haar onderzoek ook uit te strekken over het gebruik van inlandsch eiken- en grenenhout tegenover dezelfde houtsoorten uit andere Europesche landen en in het bijzonder voor het onderzoek naar de bruikbaarheid van inlandsch beuken- en eikenhout als spoorhout. Deze Commissie is daartoe uitgebreid met de hoogleeraren Van Iterson, Kluyver en Visser te Delft en met Ir. Van der Ploeg, Hoofdingenieur bij de Ned. Spoorwegen te Utrecht.

Ook hier dus weer een poging om onzen boschbouw te steunen door nieuwe afzetgebieden voor ons inlandsch hout te veroveren en verloren gebieden terug te winnen.

Nu moge het waar zijn, dat de hoeveelheid hardhout, die in ons land wordt geproduceerd ten slotte niet groot is, vooral niet in vergelijking met de hoeveelheden, die noodig zijn, maar niettemin kunnen de afzetgebieden waarom het hier gaat, de waterstaatswerken voor eikenhout en de spoorwegen voor beukenhout geenszins worden gemist.

Ik kan aan het U reeds meegedeelde nog toevoegen, dat de Vereeniging van Rentmeesters in haar laatste vergadering een kleine Commissie heeft ingesteld om na te gaan, of er aanleiding is voor het Bestuur der vereeniging om stappen te doen bij de Regeering om tot betere houtprijzen te komen.

Onlangs is in de pers de aandacht gevestigd op een in het tijdschrift „Wegen“, orgaan van het Wegencongres, verschenen artikel over het gebruik van lichte grovedennenpaaltjes voor wegverharding. De dennenstammetjes worden hierbij in stukken van 10 cm lengte gezaagd en de 4—14 cm dikke blokjes worden rechtop gezet op een paklaag, daarna aangevuld met fijn steenslag en met een bitumineuse emul-

sie ingewalst. In Duitschland hebben proeven met deze verhardingswijze zeer goed voldaan. Mogelijk is hierin voor de toekomst een afzetgebied voor ons licht dunningshout gelegen.

Ik meen te weten, dat de Commissie „Inlandsch-hout” pogingen in 't werk stelt om ook in ons land met deze verhardingswijze een proef te nemen maar dat een daartoe tot den Rijkswaterstaat gericht verzoek is afgewezen.

Het is een bezwaar, dat de kosten van een dergelijke verharding hooger schijnen te zijn dan bij klinkerbestrating of verharding met beton.

Geachte toehoorders, wanneer ik tracht het voornaamste, dat zich sedert onze vorige vergadering op boschbouwkundig gebied in ons land en in de omgeving daarvan heeft voorgedaan te memoreeren, dan mag ik niet voorbijgaan aan de krachtige maatregelen ten behoeve van den boschbouw, die in naburige landen worden genomen, zoowel ter bestrijding van de werkloosheid als om het boschareaal te vergrooten.

Het grootsche bebosschingsplan, dat sedert 1919 in Groot Brittanje wordt uitgevoerd is U natuurlijk bekend. In de Decemberaflevering 1933 van het Tijdschrift der Nederl. Heide Mij. heeft U kunnen kennis nemen van de maatregelen, die sedert het optreden van de fascistische regeering in Italië zijn ter hand genomen om den Staatszorg voor den boschbouw in dat land te regelen en het boschgebied aldaar uit te breiden.

In het Februari nummer van dit jaar van genoemd tijdschrift komt een artikel voor, waarin wij kunnen kennis nemen van de krachtige pogingen, die thans in Duitschland worden aangewend om door middel van boschaanleg op groote schaal den geesel der werkloosheid te bestrijden en om tevens het boschareaal en daarmee den houtvoorraad, dus het nationale vermogen te doen toenemen.

Wij lezen daarin, dat het Reichsverband Deutscher Waldbesitzerverbände aan de Regeering een plan heeft voorgelegd tot bebossching en herbebossching van 2 à 2½ millioen ha, bestaande uit bouwland, dat voor den akkerbouw niet geschikt is, uit statistisch als bosch opgenomen terrein, dat eigenlijk den naam bosch niet kan dragen en uit bosch met onproductieven bedrijfsvorm, zooals hakhoutbosch, e.d. Allemaal gronden, die in den boschbouw productief kunnen zijn, maar waarvan de eigenaren, hetzij gemeenten, vereenigingen, stichtingen of particulieren, onmachtig zijn om de kosten van bebossching of herbebossching te dragen.

Men rekent deze gronden in 5 à 10 jaren te bebosschen, dus jaarlijks 200 à 400.000 ha, welk werk aan 200.000 thans werklooze arbeiders doorlopend nuttige arbeid zal geven.

Dit plan is in groote lijnen door de Regeering overgenomen.

Aan de eigenaren wordt een voorschot verleend in de kosten, waarvan 3 % rente moet worden betaald, benevens vanaf het 3e jaar 2 % aflossing.

Ook de Vereenigde Staten van Noord Amerika zijn druk doende met de uitvoering van grootscheepsche bebosschingsplannen ter bestrijding van het werkloozenvraagstuk en ter verhooging van de nationale houtproductie.

Wat doet intusschen ons land?

U kent alle het belangrijke plan tot aankoop van staatswege van het in het centrum van ons land gelegen uitgestrekte landgoed „de Hooge Veluwe”. Voor slechts één millioen gulden, te betalen in anuïteiten met een constante waarde van f 800.000.— zou de Staat eigenaar kunnen worden van ruim 6000 ha grond, deels reeds met bosch bezet, overigens geschikt voor den aanleg van bosch, voor het in 't leven roepen van een nationaal park, waarin honderdduizende bloemheesters en planten, die in ons land zijn gekweekt en thans onverkoopbaar zijn, een plaats zouden kunnen vinden, waarbij een grootsch natuurmonument zou kunnen worden uitgespaard en — last not least — een flinke uitgestrektheid bosch als leerbosch worden toegevoegd aan de Landbouwhoogeschool. Wat dit laatste betreft zou daarmee eindelijk worden voorzien in een reeds lang gevoelde behoefte.

Het spijt mij U te moeten meedeelen, dat ik ernstige geruchten heb vernomen, dat dit grootsch opgezette plan door de Regeering zal worden afgewezen.

Het zal U bekend zijn, mijne hoorders, dat thans een bedrag van 60 millioen gulden ter beschikking van de Regeering is gesteld ter uitbreiding van de werkgelegenheid. Zou hierbij aan den boschbouw zijn gedacht, die vorm van bodemcultuur, die zich zoo bij uitstek leent voor werkverruiming, ook al, omdat de daardoor te verkrijgen opbrengsten eerst veel later komen en dus niet in dezen tijd, nu elke opbrengst van den bodem schier onverkoopbaar is?

Helaas heb ik tot nu toe niets daarvan vernomen en is het wel zeer waarschijnlijk, dat geen bebosschingswerken, althans van beteekenis, in het werkplan zijn opgenomen.

Over de iepenziekte kan worden gezegd, dat deze in 1933 in hevige mate is opgetreden. Vooral in de noordelijke provincie's van ons land breidde de ziekte zich ernstig uit. Door het Staatsboschbeheer en den Plantenziektenkundigen dienst zijn in den afgelopen winter omstreeks 75000 iepen aangewezen om vóór een bepaalden datum te worden geveld met onschadelijk making van de schors. Ook houtstapelplaatsen zijn in dezen winter in den strijd betrokken.

Aflevering 4 van het Tijdschrift over Plantenziekten bevat een verslag van het iepenziekte-onderzoek in 1933, ver-

richt in het Phytopathologisch Laboratorium Willie Commelin Scholten te Baarn alsmede op het Laboratorium voor entomologie te Wageningen.

Aan het slot van mijn beschouwingen gekomen kan ik niet nalaten U mijn spijt te betuigen, dat mijn welkomstwoord zoozeer in mineur gesteld moest zijn. Laat dit echter geen reden zijn om bij de pakken neer te zitten en alle optimisme uit ons gemoed te bannen. Wij boschbouwers zijn de werkers op den armen grond; wij hebben steeds met moeilijkheden te kampen, zoowel van technischen als van anderen aard; wij zijn gewend om moeilijkheden te overwinnen.

Laten wij elkaar steunen om te trachten de afzetmogelijkheid voor ons hout te verbeteren en den boschbouw ook op andere wijze te bevorderen.

UIT DE DAGBLADEN.

Algemeen Handelsblad, 15 Mei 1934.

CREDIETVERLEENING AAN DE BOOMKWEKERIJEN EN BLOEMISTERIJEN.

's-Gravenhage, 14 Mei. — De Staatscourant van heden bevat verschillende beschikkingen van den minister van Economische Zaken a.l., welke van belang zijn voor de Nederlandsche boom- en bloemkwekerij.

In de eerste plaats zijn afgekondigd de statuten van de Stichting Nederlandsche Boom- en Bloemkwekerij Centrale, gevestigd te Den Haag, welke stichting tevens is erkend als crisisorganisatie. Het dagelijksch bestuur van deze stichting bestaat uit de heeren Ir. J. G. M. Ignatius, Den Haag, voorzitter; H. Corter te 's-Graveland en J. C. M. Mensing te Aalsmeer.

Voorts zijn door den minister verschillende commissies van advies ingesteld voor de teeltregeling voor den export van producten, de credietverleening aan boomkwekerijen; benevens de teeltregeling voor en de credietverleening aan bloemisterijen.

Ten slotte is afgekondigd de crisis-boomkwekerij-credietbeschikking 1934, waarin nieuwe maatregelen zijn voorgeschreven voor de credietverleening aan de boomkweekers.

(Corr. Bur.)